

Received: 10 Sep 2019, Revised: 11 Dec 2019

Accepted: 23 Dec 2019

นิพนธ์ต้นฉบับ

ผลการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ

อติญาณ์ ศรีเกษตริน^{1,*} วารุณี เกตุอินทร์¹ อัจฉรวดี ศรียศศักดิ์¹ สุทธนันท์ กัลละ²
จूरี่รัตน์ กิจสมพร³ อรชร อินทองปาน³ สรลรัตน์ พลอินทร์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้บทบาททีมสหวิชาชีพ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ และด้านการทำงานเป็นทีม หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ประกอบด้วย นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จากวิทยาลัยพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 6 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน 4 สาขาวิชาๆ ละ 6 คน รวม 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำนวน 15 ชั่วโมงประกอบด้วย 5 กิจกรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพในด้าน การเรียนรู้บทบาททีมสหวิชาชีพ ภาวะความเป็นผู้นำ และการทำงานเป็นทีม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที (Paired t-test) จากผลการทดลองพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้บทบาททีมสหวิชาชีพ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ และด้านการทำงานเป็นทีมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นผู้สอนควรนำกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการพัฒนาทักษะนักศึกษาที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์และศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทักษะการทำงานร่วมกัน สหสาขาวิชาชีพ นักศึกษาพยาบาล

¹ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

² วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ

³ สถาบันพระบรมราชชนก

* Corresponding author: atiya_s@hotmail.com

Original Article

The Effect of Collaboration in Multidisciplinary Teams, Learning the Roles of Multidisciplinary Team

Atiya Sarakshetrin^{1,*}, Atcharawadee Sriyasak¹, Suthanan Kunlaka²
Jureerat Kitsomporn³ Orrachorn Intongpan³

Abstract

A quasi-experimental one group pretest posttest design aimed to compare collaboration in multidisciplinary teams, learning the roles of multidisciplinary team, teamwork, and leadership after participating in learning activities. The participants were 30 students from Prachomklao college of nursing and 4 differences academic discipline from Rajabhat University (6 students in each sub-group). The instrument was a participatory learning guideline which composed of 5 activities within 15 hours. Data were collected by using collaboration in multidisciplinary teams, learning the roles of multidisciplinary team, teamwork, and leadership questionnaires. Descriptive statistics and paired t-test were used to analyze the data. The results revealed that the mean scores of collaboration in multidisciplinary teams, learning the roles of multidisciplinary team, teamwork, and leadership were higher than after participating in the learning activities (p-value <0.01). The instructors should engage participatory learning processes to develop skills and characteristics of graduates of the 21st century.

Keywords: Collaboration, Multidisciplinary Teams, Nursing Student

¹ Prachomklao College of Nursing, Phetchaburi Province

² Boromarajonani College of Nursing, Bangkok

³ Praboromarajchanok Institute

* Corresponding author: atiya_s@hotmail.com

บทนำ

การเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 บริบททางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความท้าทายใหม่ๆ ทางด้านสุขภาพ ที่เกิดจากความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น อายุขัยที่ยาวนานขึ้น ตลอดจนการติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็ว ทำให้เชื้อโรคแพร่กระจายจากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง ทั้งยังมีอุบัติการณ์ของโรคเกิดใหม่และเกิดซ้ำขึ้นอีก พยาบาลเป็นหนึ่งในวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการสุขภาพ ทั้งมิติในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพของชุมชน การให้บริการที่มีเป้าหมายหลักให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้ ดังนั้นการเตรียมบัณฑิตพยาบาลให้สามารถออกไปทำงานได้อย่างมีศักยภาพพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สถาบันการศึกษาทางการแพทย์จึงต้องที่จะต้องปรับกระบวนการ บทบาท ทัศนคติของหลักสูตร รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากภายในตน โดยเริ่มจากการรู้จักและเข้าใจตนเอง อีกทั้งคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อสร้างกรอบความคิดใหม่ ๆ ที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการดูแลสุขภาพและมีพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอย่างรู้เท่าทัน¹

องค์การอนามัยโลกมีการทบทวนสถานการณ์การจัดการศึกษากำลังคนด้านสุขภาพ และปฏิรูปการจัดการศึกษากำลังคนด้านสุขภาพเพื่อกระจายความก้าวหน้าด้านสุขภาพ แนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่องค์การอนามัยโลกเสนอคือ การจัดการศึกษาแบบสหวิชาชีพ

(Interprofessional Education, IPE) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาด้านสุขภาพและสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ พยาบาล เภสัชศาสตร์ สหเวชศาสตร์ กายภาพบำบัด เป็นต้น หรือผู้เรียนจากสองวิชาชีพขึ้นไป มีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพและพัฒนาผลลัพธ์ทางด้านสุขภาพ² อีกทั้งยังเป็นวิธีการเรียนที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการแบ่งปันความรู้ทักษะ เสริมสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือทั้งในด้านการศึกษา การทำงาน และการวิจัยร่วมกัน ระหว่างสหวิชาชีพ และช่วยเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทำงานแบบสหวิชาชีพซึ่งเป็นวิธีทำงานที่เหมาะสมสำหรับ การดูแลปัญหาสุขภาพของประชากรในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีปัญหาซับซ้อน และได้มีการนำการเรียน การสอนแบบสหวิชาชีพไปใช้ในหลายประเทศโดยมีวิธีเริ่มต้น และวิธีดำเนินการที่หลากหลายในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับ ของการปฏิบัติในสถานที่ปฏิบัติงาน ในชุมชน ในระดับของสถาบันการศึกษา หรือนโยบายระดับชาติ³ ผลที่คาดหวังจากประสบการณ์การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชาชีพ จะทำให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบวิชาชีพสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพร่วมกันเป็นทีมมีเป้าหมายร่วมกันที่มุ่งให้สุขภาพของคนไทยดีขึ้น โดยสามารถปฏิบัติงานเป็นทีมสุขภาพ (Collaborative Practice) ที่แข็งแกร่ง⁴

การจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นวิธีการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์ต่อตนเองและส่วนรวมได้ถูกต้องเหมาะสม กิจกรรมกลุ่มเป็นเทคนิคและวิธีการหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้าน

พฤติกรรมรวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านทักษะต่างๆ⁵ การจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มเป็นการสอนที่เน้นที่ตัวผู้เรียน ผู้เรียนมาร่วมกันเป็นกลุ่มและกระทำกิจกรรมร่วมกัน การทำงานกลุ่มทำให้มีโอกาสนอภิปรายมากขึ้น เปิดโอกาสมากขึ้นที่อย่างน้อยที่สุดสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มจะสามารถแก้ปัญหาเมื่อถึงเวลามีปัญหา เน้นให้สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันทำงาน⁶

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนั้น มิใช่หมายความว่าให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอะไร ๆ ก็ได้ที่ผู้เรียนชอบ เป็นกิจกรรมที่นำไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ จึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ทิศนา ขัมมณี⁷ กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านกาย (Physical Participation) ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น การเคลื่อนไหวทางกายมีส่วนช่วยให้ประสาทรับรู้ตื่นตัว พร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน จึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation) เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิดของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความจดจ่อในการคิดและสนุกที่จะคิด ดังนั้น กิจกรรมจะมีลักษณะดังกล่าวได้ ก็จะต้องมีเรื่องให้ผู้เรียนคิด โดยเรื่องนั้นจะต้องไม่ง่ายและไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วน

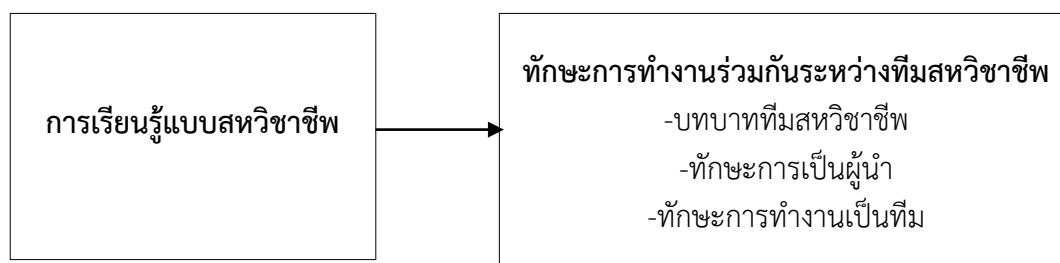
ร่วมทางสังคม (Social Participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่อาศัยรวมกันอยู่เป็นหมู่คณะ มนุษย์โดยทั่วไปจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับบริบทต่างๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งจะส่งผลถึงการเรียนรู้ทางด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี จึงควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย และเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Participation) คือ กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดความหมายต่อตนเอง กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนนั้น มักจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน จะต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนโดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน

การทบทวนการจัดการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพในประเทศไทยพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเช่น มหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) เป็นต้น ในส่วนของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชาชีพค่อนข้างจำกัด^{8,9} ตามแนวคิดการใช้กิจกรรมกลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนทางการพยาบาล จึงสนใจที่จะศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในสาขาอื่น ๆ ของนักศึกษาปีที่ 1-4 จากพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนรู้บทบาททีมสหวิชาชีพ ภาวะความเป็นผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการสะท้อนคิดและสรุปผลการศึกษาโดยการ

สะท้อนคิด เพื่อสร้างกรอบความคิดและทักษะในการให้บริการทางสุขภาพได้สอดคล้องกับปัญหาของผู้รับบริการได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้บทบาททีมสหวิชาชีพด้านภาวะความเป็นผู้นำ และด้านการทำงานเป็นทีม หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชั้นปีที่ 1-4

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จากวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรีและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เข้าร่วมโครงการสัมมนาวิชาการการประกันคุณภาพการศึกษา ณ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 200 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 30 คนโดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบไปด้วยนักศึกษาพยาบาลจากวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 6 คนและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในสาขาวิชาที่แตกต่างกัน 4 สาขาวิชา ๆ ละ 6 คน รวม 24 คน ที่เข้าร่วมโครงการสัมมนาวิชาการการประกันคุณภาพการศึกษา ณ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ 1) มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดของกรอบแนวคิดในการศึกษาทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ ได้จากการนำแนวคิดของการจัดการศึกษาแบบสหวิชาชีพ ที่เป็นการเรียนมากกว่า 2 วิชาชีพ มาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้รับบริการร่วมกัน⁸ ร่วมกับการประยุกต์แนวคิดของ วณิชา ชื่นกองแก้ว³ ในด้านบทบาททีมสหวิชาชีพและทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการทำงานเป็นทีม ดังภาพ

2) ไม่มีความเจ็บป่วยที่เป็นอันตรายต่อการร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3) ไม่เคยร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบสหวิชาชีพมาก่อน และ 4) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพร่วมกับการประยุกต์แนวคิดของวณิชา ชื่นกองแก้ว³ ตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งเป็นคู่มือให้กับวิทยากรกลุ่ม และนักศึกษาผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 15 ชั่วโมง ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมเรียนรู้แต่ละวิชาชีพ (4 ชั่วโมง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสัมพันธภาพในแต่ละวิชาชีพ ให้ทุกคนได้รู้จักกัน และได้เรียนรู้ว่าแต่ละวิชาชีพทำอะไรได้บ้าง/มี

บทบาทอย่างไรในการทำงานร่วมกันในทีมสุขภาพ และการสะท้อนคิดสิ่งที่ได้จากกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละวิชาชีพ

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเข้าฐาน ฝึกทักษะภาวะผู้นำ (3 ชั่วโมง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะความเป็นผู้นำ และการสะท้อนคิดสิ่งที่ได้จากกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมตาข่าย (ฐาน Fugitive) และ กิจกรรมเชือก (ฐาน All for One)

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเข้าฐาน ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม (3 ชั่วโมง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม และการสะท้อนคิดสิ่งที่ได้จากกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมลูกบอลหลากสี(ฐาน The Egg) กิจกรรมสร้างหอคอย (ฐาน The Tower) และกิจกรรมต่อท่อ PVC (ฐาน Water is life)

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน (3 ชั่วโมง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกทักษะภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม และการสะท้อนคิดสิ่งที่ได้จากกิจกรรม โดยนักศึกษาทุกคนเข้าร่วมศึกษาปัญหาพื้นที่ป่าชายเลนและร่วมกันปลูกป่า (วิทยากรกลุ่มสังเกตการแบ่งงาน การมอบหมายงานและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน) (3 ชั่วโมง)

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมสะท้อนคิด (2 ชั่วโมง) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกการสะท้อนคิด โดยนักศึกษาทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมร่วมสรุปผลการเรียนรู้จากกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และสะท้อนคิดจากการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 4 กิจกรรมที่ผ่านมา วิทยากรกลุ่มสรุปเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการศึกษาแบบสหวิชาชีพ จำนวน 3 ท่าน พบว่าค่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความ

เหมาะสมของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยการประเมินตามเกณฑ์ของระดับความเหมาะสม พบว่าของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพในด้านการเรียนรู้บทบาททีมสหวิชาชีพจำนวน 10 ข้อ ภาวะความเป็นผู้นำจำนวน 10 ข้อ และการทำงานเป็นทีมจำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงแบบสอบถามจากการศึกษาของวนิชา ชื่นกองแก้ว³ และ อดิญา ศรีเกษตรริน อัจฉราวดี ศรียศศักดิ์ วารุณี เกตุอินทร์ และดาราวรรณ รองเมือง⁹ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนนเป็นคำถามเชิงบวก การแปลผลคะแนนทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ โดยนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย และนำค่าเฉลี่ยมาพิจารณาโดยพิจารณาช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.68–5.00 หมายถึง ทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.34–3.67 หมายถึง ทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00–2.33 หมายถึง ทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ อยู่ในระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) ความเหมาะสม และความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ดังนี้

การหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาครอบคลุมและ

เหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะ จากการหาค่าความตรง พบว่าค่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 ของเครื่องมือ และผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปใช้จริง

การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (The Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.61

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เลขที่ PCKCN REC 13/2562 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวิธีดำเนินการวิจัย วัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัย โดยข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวมและกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมมีสิทธิ์ยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา ซึ่งจะไม่ มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในแต่ละขั้นตอน โดยขอความร่วมมือจากวิทยากรกลุ่มและผู้เกี่ยวข้อง และกลุ่มตัวอย่างที่ทำการทดลอง แล้วทำการเก็บข้อมูลก่อนการทดลองโดยให้กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ จากนั้นดำเนินการทดลองซึ่งมีระยะเวลารวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงเครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยากรกลุ่ม ทั้ง 5 กลุ่ม
2. ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างก่อนดำเนินการทดลอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยว่าจะมีการแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มโดยมีการคละนักศึกษาจากหลากหลายสาขา ระยะเวลาในการทำวิจัย และชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ และให้ลงนามในการตอบรับ หรือการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้
3. เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง โดยใช้แบบสอบถามทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ
4. ดำเนินการให้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามระยะเวลาและกิจกรรมที่กำหนดไว้
5. เก็บรวบรวมข้อมูลหลังให้กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยโดยใช้แบบสอบถามเช่นเดียวกับก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพใช้สถิติ (Paired t-test)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏจากจำนวน 30 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.00) อายุที่พบมากที่สุด คือ 20 ปี (ร้อยละ 43.33) ชั้นปีที่ 2 พบมากที่สุด คือ 12 คน (ร้อยละ 40) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	12	40.00
ชาย	18	60.00
อายุ (ปี)		
19	6	20.00
20	13	43.33
21	8	26.67
22	3	10.00
ชั้นปี		
1	7	23.33
2	12	40.00
3	5	16.67
4	6	20.00
สถาบัน		
วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี	6	20.00
วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	6	20.00
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (สาขาโลจิสติกส์)	6	20.00
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	6	20.00
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	6	20.00

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะบทบาทของทีมสหวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้นำ และทักษะการทำงานเป็นทีมของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (n=30)

กลุ่มตัวอย่าง	M	SD	t	p-value
ระดับทักษะด้านบทบาทของทีมสหวิชาชีพ				
ก่อนใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	3.63	0.54	-8.93*	.000*
หลังใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	4.37	0.37		
ระดับทักษะการเป็นผู้นำ				
ก่อนใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	3.66	0.47	-7.77*	.000*
หลังใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	4.37	0.31		

กลุ่มตัวอย่าง	M	SD	t	p-value
ระดับทักษะการทำงานเป็นทีม				
ก่อนใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	3.84	0.56	-8.41*	.000*
หลังใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้	4.41	0.30		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ย บทบาทของทีมสหวิชาชีพหลังการเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (M=4.37, SD=0.37) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (M=3.63, SD=0.54) อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คะแนนเฉลี่ย ทักษะด้านการเป็นผู้นำหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (M=4.37, SD=0.31) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม (M=3.66, SD=0.47) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 คะแนนเฉลี่ยทักษะด้านการ ทำงานเป็นทีมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม (M=4.41, SD=0.30) สูงกว่าก่อน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (M=3.84, SD=0.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการเปรียบเทียบทักษะการทำงาน ร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้ บทบาททีมสหวิชาชีพ ด้านภาวะความเป็นผู้นำ และ ด้านการทำงานเป็นทีม หลังการเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สูงกว่าก่อนการเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยทักษะการ ทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ ในด้าน บทบาทของทีมสหวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ การ ทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้ เนื่องจาก รูปแบบการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ใช้วิธีการ จัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและการจัดเรียนรู้โดย

การสะท้อนคิด (Reflective thinking) ซึ่งการใช้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการ จัด กลุ่มกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันใน ลักษณะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ การเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้วางแผน ร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานเป็นทีม ได้เรียนรู้ บทบาทและพฤติกรรมของผู้อื่น ทำให้เกิดความ เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้มากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่ น่าสนใจเหล่านี้ช่วยกระตุ้นนักศึกษาให้มีความ ตื่นตัวในการเรียนรู้ตลอดเวลา ช่วยพัฒนาทักษะ การสื่อสาร ทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิด ความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน ทำให้นักศึกษา ได้เข้าใจบทบาทของตนและสามารถใช้ความรู้จาก ประสบการณ์ของตนช่วยให้กลุ่มประสบ ความสำเร็จ¹⁰ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็น บุคคลที่มีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้อง ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาดนตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความต้องการความสนใจและความถนัดของ ผู้เรียน¹¹ การที่ผู้เรียนมีลักษณะเป็นสหวิชาชีพ ทำให้ได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองตามสาขา วิชาชีพที่ตนมีความรู้ กล้าที่จะแสดงออกตาม บทบาทของตน เกิดเป็นผู้นำตามสถานการณ์ ซึ่ง ช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จในงานที่ได้รับ

มอบหมาย เพราะการเรียนรู้แบบสหวิชาชีพเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการแบ่งปันความรู้ทักษะ เสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือทั้งในด้านการศึกษาการทำงานร่วมกันระหว่างสหวิชาชีพ² สอดคล้องกับการศึกษาของธวัชชัย ยืนยาว และคณะ¹² อติญาณ ศรีเกษตรินและคณะ⁸ และณัฐดนัย บุญหนุนและคณะ⁹ ที่พบว่าคะแนนการรับรู้และเข้าใจบทบาท ตามสาขาวิชาชีพเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบสหวิชาชีพและความสามารถในการทำงานเป็นทีมสูงกว่าก่อนเริ่มทำกิจกรรมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรแบบสหสาขาวิชาชีพที่ศึกษาเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้บทบาทการทำงานเป็นทีมร่วมกับวิชาชีพอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและนักศึกษาได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมอาจจะมีการนำไปพัฒนาหรือสอดแทรกเป็นกิจกรรมในหลักสูตรในบางรายวิชา

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ขยายการนำรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนแบบสหวิชาชีพไปใช้กับสาขาวิชาชีพอื่นๆ ให้เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะสาขาที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกันในอนาคตเมื่อต้องออกไปทำงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ใช้กระบวนการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ เช่น ควรทำวิจัยในลักษณะของวิจัยเชิงปฏิบัติการในรายวิชาหรือในกิจกรรมของนักศึกษาทั้งชั้นปีของหลายสถาบันพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างทีมสหวิชาชีพ

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อที่จะทราบว่านักศึกษา คิดอย่างไรเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสหสาขาแบบนอกหลักสูตร และในหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

1. องค์อร ประจันเขตต์. การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง: มุมมองในการศึกษาทางการพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก, 2557, 15(3), 179-184.
2. คณะอนุกรรมการการศึกษาแบบสหวิชาชีพ (Interprofessional Education-IPE) ปฏิรูปการสร้างความสุขภาพบูรณาการร่วม 9 วิชาชีพ. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 2561, สิงหาคม 20). เข้าถึงได้จาก <http://www.pharmacy.mahidol.ac.th/newsfile/depdocument/20170606105805>
3. สุณี เศรษฐเสถียร. รูปแบบการเรียนรู้แบบสหวิชาชีพ ณ กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟูโรงพยาบาลอุดรธานี, เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร, 2558, 25(2), 65-70.
4. วณิชา ชื่นกรองแก้ว. การศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี เอ ลิฟวิ่ง จำกัด; 2557
5. นุชรรัตน์ นุชประยูร. การใช้กิจกรรมกลุ่ม: คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 2558, 7(2), 84-92.
6. กระทรวงศึกษาธิการ. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 2561, สิงหาคม 20). เข้าถึงได้จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>
7. ทิศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด; 2552

8. อติญาณ ศรีเกษตริน อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์ วารุณี เกตุอินทร์ และดาราวรรณ รองเมือง. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบสหวิชาชีพในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน. รายงานการวิจัย. สถาบันพระบรมราชชนก. 2561
9. ณัฐดนัย บุญหนุนและณัฐพร โขยะกุล. ผลการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม Participatory Learning Process (PLP) เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเข้าเรียนตรงเวลา, วารสารปัญญาวิวัฒน์, 2560.9(พิเศษ), 182-192.
10. Centre for the Advancement of Interprofessional Education. Moving the Interprofessional Education Research Agenda Beyond the Limits of Evaluating Student Satisfaction. Journal of Research in Interprofessional Practice and Education; 2016; 6(2), 1-11.
11. กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. 2545
12. ธวัชชัย ยืนยาว จุฬารัตน์ ห้าวหาญ และวรนาถ พรหมศวร. ผลการจัดการศึกษาแบบสหสาขาวิชาชีพต่อการรับรู้และเข้าใจบทบาทตามสาขาวิชาชีพ และความสามารถในการทำงานเป็นทีม. วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา, 2562, 20(1), 137-1747.